

Filigrana

INTERVISTA MINN DR MARIA GRAZIA GRECH

INTERVISTA MA' MRO CARMELO CALLUS

TUL TA' HIN: 26 MINUTA U 35 SEKONDA

DATA TAL-INTERVISTA: 16 TA' SETTEMBRU, 2024

POST: IL-MUŻEW TAL-KATIDRAL, IMDINA

Archives of the Metropolitan Cathedral
11, Ange's Palace, Villegaignon Street, Mdina, Malta
E-mail: archives@metropolitanchapter.com
Tel: [00356] 21 450 303

Illum, is-sittax ta' Settembru, elfejn u tnejn u għoxrin, Dr Maria Grazia Grech qiegħda ma' Mro. Carmelo Callus ġewwa l-Mużew tal-Katidral, f'isem il-proġett Filigrana għall-Arkivji tal-Kapitlu Metropolitan ta' Malta.

Intervistatur: Kemm kellek meta bdejt tistudja l-mużika?

Callus: Fl-aqwa tiegħi, meta kont bdejt il-.. fi Żmien Vincenzo Vel-Borg

I: Mhm

C: Dak kollu jien

I: Orrajt, okej

C: U, jiġifieri kien jċempilli jew xi ħaġa. Mela hekk hu!

I: Vinċenzo Borg jiġifieri meta?

C: Fi Żmien Vincenzo Borg, kollhu jien. Issa x'ser nagħmlu?

I: Issa nixtiequ nsaqsuk ftit

C: Eh? *Jersaq lejn Dr Grech sabiex jisma'*

I: Issa nixtiequ nsaqsuk ftit mistoqsijiet rigward ix-xogħol mużikali li għamilt inti

C: Ix-xogħol li nagħmel?

I: Iva. Erm, aħna sibna ħafna xogħlijiet u fadlilna ħafna x'insibu

C: Għandna bżonn ma ndumux imma ta!

I: Xi ħaġa li jiena affaxxinatni ħafna...

C: Hemm mijiet ta', mijiet ta', mijiet u iżjed!

I: U infatti għalhekk qed tkun biċċa xogħol twila għax hemm ħafna ħafna xogħlijiet tiegħek. Xi ħaġa li laqtitni hija li inti ktibt mhux affarijiet biss għall-Knisja iżda stili differenti ħafna.

Mro Callus jiccekja l-ħin

C: Ix-xogħol? Varjazzjoni. Kull form, kull biċċa, kull... dak ħareġ minn idejja. Il-ħabib tiegħi Vincenzo kien jammirani fuq dan, nagħmlu kollox qasir

I: U x'wasslek? Kif irnexxielek tikteb daqshekk affarijiet varjati? Għaliex hija xi haga li laqtitna ħafna illi inti ktibt affarijiet differenti mmens. Kif irnexxielek?

C: ...Intom ilħaqtuni meta, meta kont għadni naqla' x-xogħlijiet ta' Vincenzo

I: Borg?

Archives of the Metropolitan Cathedral
11, Ange's Palace, Villegaignon Street, Mdina, Malta
E-mail: archives@metropolitanchapter.com
Tel: [00356] 21 450 303

C: Vincenzo Borg. Iwa mela, kollha. Ghax nipprova niftakar, difficili. Meta ergajt għaddej
il-mużika kollha kwaži tiegħi u nkun qiegħed naqraha

I: Taqraha

C: u nagħmel daqsxejn hekk

Mro Callus jara l karti

I: Orrajt

C: U nieħu kollox

I: Hawnhekk per eżempju...

C: Saqsuni!

I: Kemm kellek żmien meta bdejt il-mużika?

C: Żmien? *Jidħak Ara jidħak* bdejt nitfixkel imbagħad meta nressaq biss iva. Meta dan
x'jismu hawn, dak li gie jara l-mużika?

I: Professur Fredrick

C: Il-mużika tiegħi

I: Fredrick Aquilina

C: Jien ngħidlek saqsi lilu eq!

I: Ha nurik xi xogħlijiet oħra li sibna min tiegħek

C: Ma ġejtx ippreparat biex ...

I: Ma jimpurtax

C: Sibuli l-affarijiet!

I: Orrajt, mela. Din hija silta li laqtitni hafna. Jisimha *Description*. Din silta li naħseb illi
għandna l-partijiet kollha.

Jaraw il-karti

C: Id-*Description* din. Id-*Description* tiegħi. Ill'aħwa!

Jkanta parti mill-mużika Description

C: Introduction žgħira. Introduction din (jipponta)

Jkompli jkanta parti mill-mużika Description

Archives of the Metropolitan Cathedral
11, Ange's Palace, Villegaignon Street, Mdina, Malta
E-mail: archives@metropolitanchapter.com
Tel: [00356] 21 450 303

C: Imma l-Introduction kienet din.

I: Min fejn jibda bit-*two four*?

C: Iva!

I: Din kienet indaqget it-Teatru Manoel hux hekk?

Mro Callus jara l-mużika

C: Id-*Description* din. Fit-tul ta! *Ha* mmexxu daqsxejn ghax inkella...*jgemgem*

I: Imbagħad sibna din *ħelwa ħafna aħna*

C: Mela ...

Jkanta silta mill-mużika

I: Din għan-neputija ktibtha?

C: Din il-quddiesa

I: Il-quddiesa bl-għana

C: *Jkanta* Din il-quddiesa li kien kitibli ...

I: Oliver Friggieri

C: Il-quddiesa għall-għana

I: Mhm!

C: Għadu... *jgemgem* kien jiġi *ħaż-Żebbuġ*, kont nagħmilielu jien. *Jkanta* It-tul tagħha din *Jkanta*, dak huwa. *Jkanta*. Ara ġġiegħlniex naqra aktar ta!

I: Mhux *ħa* nagħmlu hekk

C: Imma da da, konna niltaqgħu *ħafna*.

I: Oliver Friggieri

C: Eh?

I: Oliver Friggieri

C: Iwa Oliver Friggieri mela dażgur. Għandkom l-quddiesa tagħha din ta.

I: Iva

C: Kollu versi da. *Jkanta*. Qed tinnamra magħha dil-quddiesa, huh? Għandek kopja tagħha?

I: Iva mela hemm *żewġ* kopji tagħha. Infatti...

Archives of the Metropolitan Cathedral
11, Ange's Palace, Villegaignon Street, Mdina, Malta
E-mail: archives@metropolitanchapter.com
Tel: [00356] 21 450 303

C: Għaliex jekk m'għandekx, jekk ...

I: Għaliex issa qiegħdin nżommuhom, qiegħdin nagħmluhom biex jiġu ppustjati fl-arkivju

Mro Callus Jiċċekja l-Ħin

C: Ill'aħwa!

I: Dan sibna xi xogħlijiet li ktibt inti għall-pjanu u xi ħaġa interessati li hawn anke il-kopji raffi

C: Dawn, dawn, dawn huma sensiela ta' sensiela.

I: Orrajt

C: U żgur. Seven variations on a ...,jiġifieri oratine. Jiena nikteb it-*theme* imbagħad nikteb, noħrog is-seven variations. Joħorġu sebgħa bicciet.

I: U bħalha għandek *Eleven Variations in F major* hux hekk. Ukoll għall-pjanu jekk mhinix sejra żball

C: Ill'aħwa x'hemm! *Seven variations*, Għandi dawk eñe. *Six variations, seven, eight, nine, ten, eleven, twelve, fourteen, seventeen, eighteen*, kollha dawk. Kollha *variations*.

I: Orrajt jiġifieri sensiela ta' gruppi ta' varjazzjonijiet

C: Dan *study* ta. Dan min jkun dilettant insomma. Nawguralek illi tibqa' tistudjani!

I: Grazi

C: Għandi ħafna ta!

I: Dawn huma ftit milli għadna qlajna. U kuljum kont tikteb per eżempju jew kont tgħid ħa nideddika ħin partikulari?

C: *jidħak* Dawn li kont nagħmel, kollox jien ħafna minnhom. U kemm għandi iżjed!

I: Ngħidulek grazi kbira li ġejt

C: Eh? *Jersaq lejn Dr Grech*

I: Grazi ħafna li ġejt. Napprezzaw ħafna u nringrazzjawk tad-donazzjoni li tajtna

C: Dawn, dawn irridu nagħmlu, ngħidu li ser niltaqgħu darb'ohra. Minn dak iż-żmien naraw meta niltaqgħu darb'ohra. Ibżax. Jiena bi ħsiebi ngħix ftit oħra.

I: Għandek xi parir għal xi ħadd bħali – għandek xi parir għal xi ħadd bħali li għadu qiegħed jistudja l-muzika

C: Għandi xi? *Ma jismax*

Archives of the Metropolitan Cathedral
11, Ange's Palace, Villegaignon Street, Mdina, Malta
E-mail: archives@metropolitanchapter.com
Tel: [00356] 21 450 303

I: Parir għal xi ħadd li qiegħed jistudja l-mużika

C: il-mużika tiegħi?

I: Tiegħek ...

C: Tiegħi? Kulħadd jistudja l-mużika tiegħi. Għidli xi ħaġa oħra!

I: X'tgħid għal min jixtieq jkompli fil-linja tiegħek tal-mużika?

C: *jgedwed* Inti....X'għandek diffikultà?

I: Mhux diffikultà. X'parir għandek..X'parir tagħti lil min pereżempju qiegħed jistudja bħalissa l-mużika min jkanta, min jdoqq, min jikkomponi?

C: Ara jekk nurik is-*salvations*, is-*salvations* kollha qiegħed inġorrlok kull waħda teħodli mija. Mija. Kull waħda nagħmel *salvation* fuqha. Ara kull waħda ħames *salvations* għaliha. U *s-salvation* li għandi għaliha li tkun partikulari, dik terġa' tintela bil-...

I: *Variations*

C: jiena qas ġejt ippreparat ta. U inzerta l-maltemp għaliha. Imma xi rrid ngħidlek jien? Kull *salvation* illi hemm, hemm tidħol .. *seventeen*, *eighteen* tkun. Jiena sibli xi ħaġa għidli din ara u imbagħad niftaħlek ktieb ta' jien.

I: Għal-lum, għal-lum lesti. Tajjeb?

C: Iva

I: Grazzi ħafna ħafna, napprezzaw ħafna

C: Imma rajna ftit, imma rajna ħafna. Jiena mhux ser ngħidlek illi nkun.....issa m'għadnix hekk ta. Ghax jigi għandi xi u noqgħodu naraw xi haga u ngħidlu daqshekk issa ta. Daqshekk hija.